

KARLSTADS KOMMUN**MILJÖFÖRVALTNINGEN**

Miljönämnden

Tjänsteskrivelse 2017-04-11

Linnea Broström, 054-5404667

linnea.brostrom@karlstad.se

Yttrande över miljö- och energidepartementets remiss angående tydligare regler för små avloppsanläggningar

Dnr MN-2017-184 Dpl 545

Miljöförvaltningens förslag

Miljöförvaltningens tjänsteskrivelse skickas som yttrande till Miljö- och energidepartementet.

Sammanfattning av ärendet

Havs och vattenmyndigheten har tagit fram ett nytt författningsförslag gällande avloppsanläggningar upp till 200 PE (personequivalerter). Reglerna om enskilda avlopp har tidigare funnits i förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd samt i form av ett allmänt råd¹ som inte är juridiskt bindande. Det nya författningsförslaget innebär en del förändringar jämfört med nu gällande regler. De största förändringarna är främst införande av nya områden och uppdelningar gällande reningsnivåer av näringsämnen, införande av krav på certifierade avloppsanläggare och avloppskontrollanter, införande av regelbunden kontroll av enskilda avloppsanläggning. Många av ändringarna är belagda med en miljösanktionsavgift. Karlstads kommun har av Miljö- och energidepartementet beretts möjlighet att yttra sig över Havs- och vattenmyndighetens rapport "Tydligare regler för små avloppsanläggningar -Författningsförslag för avloppsanläggningar upp till 200 PE."

Beslutsunderlag

- Miljöförvaltningens tjänsteskrivelse, den 11 april 2017
- Havs- och vattenmyndighetens remiss angående rapporten Tydligare regler för små avloppsanläggningar
- Författningsförslag för avloppsanläggningar upp till 200 PE
- Konsekvensutredning av förslag på nya regler för små avloppsanläggningar Havs- och vattenmyndighetens rapportering, den 31 oktober 2016

---

¹ Havs- och vattenmyndighetens allmänna råd om små avloppsanordningar för hushållspillvatten; HVMFS 2016:17

Ärende

Havs- och vattenmyndigheten har tagit fram ett nytt författningsförslag gällande avloppsanläggningar upp till 200 PE (personequivivalenter). Reglerna om enskilda avlopp har tidigare funnits i förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd samt i form av allmänna råd som inte har varit juridiskt bindande. Genom att de allmänna råden inte är juridiskt bindande och i vissa delar varit otydliga och ologiska har handläggningen av enskilda avlopp skiljt sig åt runt om i landet b.la. med avseende på krav på rening. En del av ändringarna är i enlighet med hur avlopp handläggs idag och innebär en liten skillnad från dagens hantering med den skillnaden att regleringen finns i föreskriften om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd och inte i ett allmänt råd. Exempel på sådana nya paragrafer är;

- 15a § Reglering över vad en anmälan eller tillstånd ska innehålla
- 16a § En avloppsanläggning får inte medföra mer än obetydlig risk för smitta i dricksvatten för människor eller djur eller annan olägenhet för människa
- 16b § Krav på minst 1 meter mellan spridningslagrets underkant och högsta förväntade grundvattennivå eller berg. Horisontellt skyddsavstånd motsvarande en transportsträcka på minst 3 månader mellan avloppsanläggning och dricksvattentäkt.
- 16c § Krav på utformning av avloppsanläggningen. för att göra det möjligt med kontroll, service, underhåll och tömning. Reglering över vilka krav som behöver ställas för att förhindra att avloppet skadas av till exempel rötter, betandeboskap, ovidkommande vatten mm.

De största förändringarna mot dagens lagstiftning tas upp nedan. Först redovisas en beskrivning av dagens reglering samt den föreslagna förändringen och sedan miljöförvaltningens kommentarer om förslaget.

Miljöförvaltningens kommentarer

Sammanfattning

1. Kraven på utsläppsreduktion av fosfor bör samlas i samma paragraf. Idag är det svårt att veta vilka krav som gäller vilket gör regleringen väldigt otydlig.
  - a. Låt 12 § vara en regel som används för att ställa krav på åtgärdande av befintliga bristfälliga avlopp och för detta syfte ha samma formulering som utanför områden "känsliga för toalettavloppsvattenutsläpp".
  - b. Låt reningsgraden regleras i 16 e §.
2. Områden känsliga för avloppsutsläpp med avseende på övergödning bör ha krav på 90% fosforrening, inte förbud för utsläpp av renat och orenat avloppsvatten. Det är ett onödigt hårt krav som inte är i nivå med miljönyttan.
3. Konsekvensutredningen för införande av krav på förbud utsläpp av även renat avloppsvatten är bristfällig.
4. Det bör införas områden känsliga för avloppsutsläpp med avseende på dricksvatten och i dessa området bör förbudet för utsläpp av toalettavloppsvatten vara kvar.

5. Utpekande av områden som är känsliga för avloppsutsläpp med avseende på övergödning bör göras av Havs- och vattenmyndigheten i samråd med vattenmyndigheterna, länsstyrelserna och kommunerna, för att det ska bli lika i hela landet.
6. Utpekande av områden känsliga för avloppsvattenutsläpp med avseende på dricksvatten och skyddade området bör göras av länsstyrelserna i samråd med kommunerna och med tydliga direktiv från Havs- och vattenmyndigheten.
7. Om införandet av 40% fosforrening i ej känsliga områden är lämplig beror på hur områdena utformas. Ett tak bör även införas som gör att större anläggningar (>25 PE) omfattas av högre krav på fosforrening.
8. Vägledning behövs som beskriver hur befintliga avlopp hanteras i ett område med lägre kravnivå jämfört med när avloppsanläggningen anlades.
9. Det är bra att införa krav på certifiering av avloppsanläggare men införandet, speciellt med avseende på införande av miljöstraffavgift, måste ske på ett sådant sätt att åtgärdstakten inte påverkas.
10. Det är bra att införa krav på återkommande kontroll av avloppsanläggningar. För att minska kommunernas arbetsbörda bör det i samband med införandet tas i bruk en landsomfattande digital tjänst där kontrollen kan registreras och påminnelser kan skickas ut inför kontroll.
11. Tiden innan man får miljöstraffavgift för att man inte skickat införaendetyg bör höjas från två veckor till tre månader. Detta för att minska antalet onödiga miljöstraffavgifter.
12. Det är bra att regler införs för avlopp upp till 200 personekvivalenter men man bör se över nivåerna för rening och behovet av kontroll så det harmoniserar med kraven på anmälningspliktiga verksamheter.
13. Det är bra att det blir en tydligare reglering för när avloppet ska vara färdigställt.
14. Inför tillstånd för driften! Tillstånd för driften behöver införas för nyinrättade avlopp utan att koppla kravet retroaktivt för gamla avlopp med övergångsregler. Hanteringen av separata föreläggande med försiktighetsmått är onödigt krångligt både för den enskilde och för tillsynsmyndigheten.
15. Om förslaget ska leda till en jämlikprövning över landet måste områdena utses centralt och kraven man ställer ska vara skäliga och väl underbyggda vilket t.ex. förbudet mot utsläpp av avloppsvatten inte bedöms vara.

Oklar reglering över vilka krav som gäller för rening av fosfor

Idag när förbud för utsläpp av avloppsvatten som leds till ytvatten meddelas används 12§ i förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd. Paragrafen lyder; ”*Det är förbjudet att i vattenområde släppa ut avloppsvatten från vattentoalett eller tätbebyggelse, om avloppsvattnet inte har genomgått längre gående rening än slamavskiljning*”. Paragrafen har bara gått att använda på konstaterade direktutsläpp före eller efter slamavskiljning som leds till vattenområde, vilket genom rättsfall har angivits till ytvatten. För övriga avlopp har vi enbart använt den generella tillsynsparagrafen i 26 kap. 9 §² hänvisat till 9 kap. 7

² Miljöbalken 26 kap 9§ ”En tillsynsmyndighet får i det enskilda fallet besluta om de förelägganden och förbud som behövs för att denna balk samt föreskrifter, domar och andra beslut som har meddelats med stöd av balken ska följas”....

§³ samt försiktighetsprincipen i 2 kap. 3 miljöbalken⁴, vilka även används i samband med 12§ vid direktutsläpp. Fördelen med att använda 12§ är att det har varit tydligt att avloppet inte är godkänt. Användning av enbart de generella tillsynsparagraferna kräver mer motivering om varför det befintliga avloppet behöver göras om.

Det nya förslaget lyder

12a § Inom områden utpekade som känsliga för utsläpp av toalettavloppsvatten enligt X § är det förbjudet att till mark, grund-, eller ytvatten släppa ut renat såväl som orenat toalettavloppsvatten eller urin. Prövningsmyndigheten får medge undantag från förbudet i första stycket om särskilda skäl föreligger

Inom övriga områden är det förbjudet att till mark, grund-, eller ytvatten släppa ut toalettavloppsvatten eller urin som inte har genomgått längre gående rening än slamavskiljning eller motsvarande.

När det gäller rening av näringsämnen finns det i de nuvarande allmänna råden följande uppdelning;

- Hög skyddsnivå för miljöskydd vilken ställer krav på 90% fosforrening och 50% kväverening.
- Normal skyddsnivå miljöskydd vilket ställer krav på 70% fosforrening.

Det nya förslaget lyder

16e § En avloppsanläggnings förväntade reduktion av totalfosfor ska vara minst 40 %. Om avloppsanläggningens utsläppspunkt placeras inom ett område som är utpekat som känsligt för utsläpp av toalettavloppsvatten enligt X § ska den förväntade reduktionen av totalfosfor istället vara minst 90 %. Om särskilda skäl föreligger får undantag från reduktionskravet inom områden som är känsliga för utsläpp av toalettavloppsvatten medges.

Kommentar

Som förslaget är skrivet nu är det helt obegripligt vilka nivåer som gäller för rening av det enskilda avloppet. Är det förbud för utsläpp av toalettavloppsvatten (100% rening) som i 12a§? Eller är det krav på 90% rening enligt 16 e§? För att förstå hur lagstiftningen är tänkt att fungera (16e§ ska bara användas vid undantag från 12a§) behöver man läsa konsekvensanalysen till förslaget och det är väl inte meningen? Det är också oklart att det enbart gäller för nya anläggningar och befintliga anläggningar som behöver nytt tillstånd, då det lätt kan tolkas som att alla avlopp

³ 7 § "Avloppsvatten skall avledas och renas eller tas om hand på något annat sätt så att olägenhet för människors hälsa eller miljön inte uppkommer. För detta ändamål skall lämpliga avloppsanordningar eller andra inrättningar utföras"...

⁴Miljöbalken 2 kap 3 § Alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd skall utföra de skyddsåtgärder, iakttä de begränsningar och vidta de försiktighetsmått i övrigt som behövs för att förebygga, hindra eller motverka att verksamheten eller åtgärden medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. I samma syfte skall vid yrkesmässig verksamhet användas bästa möjliga teknik.

Dessa försiktighetsmått skall vidtas så snart det finns skäl att anta att en verksamhet eller åtgärd kan medföra skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön.

med utsläpp av toalettavloppsvatten direkt blir olagliga. Man kan inte förvänta sig att allmänheten som träffas av kravet ska hitta till övergångsbestämmelserna.

Låt 12a§ vara en paragraf att använda vid tillsyn för att förelägga om åtgärdande av enskilda avlopp och låt den ha samma formulering som utom område ”känsligt för toalettavloppsvatten utsläpp” för alla avlopp, dvs *”det förbjudet att till mark, grund-, eller ytvatten släppa ut toalettavloppsvatten eller urin som inte har genomgått längre gående rening än slamavskiljning eller motsvarande”*. Samla istället alla krav på fosforrening i 16e§. På detta sätt behövs inga övergångsbestämmelser då utsläpp av avloppsvatten som inte genomgått längre rening än slamavskiljning inte är tillåtet idag med stöd av rättspraxis.

Förbud att släppa ut även renat avloppsvatten inom ”område känsliga för utsläpp av avloppsvatten”, vilket enligt förslaget ska vara övergödningspåverkan och påverkan på skyddande områden är onödigt hårt. Skillnaden på 100% fosforrening (förbud) och 90% fosforrening är ca 73g fosfor per person och år⁵ vilket ger en marginell effekt på vattenförekomster som ofta har ett behov av minskning på flera 100 kilo fosfor. Det är också en extremt dyr åtgärd per kg fosfor.

Förbudet hade däremot varit meningsfullt om det funnits möjlighet att pekat ut områden som känsliga för avloppsvattenutsläpp med avseende på påverkan på dricksvattentäkter. I områden med risk för påverkan på dricksvattentäkter, som till exempel kan behövas inom områden där det är tätt mellan vattentäkter och avlopp och/eller mycket genomsläpplig mark, kan ett förbud för utsläpp av renat toalettavloppsvatten vara befogat. En sluten tank eliminerar helt risken för utsläpp av smittämnen jämfört med en avloppsanläggning med ett utsläpp av avloppsvatten. I det senare alternativet finns alltid en risk för att smittämnen gått igenom reningssteget. De är i ovan nämnda områden det idag finns flesta slutna tankarna av just denna orsak. Det är dock ett tryck att få byta ut dem till ”riktiga avloppsanläggningar” vilket kan fungera för några adresser men det ger en succesiv ökning av risken och ett önskemål för fler att omvandla även på mindre lämpliga platser inom området. Med ett förbud hade styrningen varit enklare.

Nackdelar med sluten tank har inte belysts tillräcklig i konsekvensanalysen. Exempel på nackdelar som inte nämnts är;

- Det finns ingenstans i lagstiftningen något krav på att man måste ha en extremt snålspolande toalett (under 1L/spolning) vilket man utgått från ska installeras i konsekvensanalysen.
  - Kostnaden för installation av nya toaletter och ledningar har underskattats i konsekvensanalysen. En vakuumtoalett med

---

⁵Havs- och vattenmyndighetens allmänna råd om små avloppsanordningar för hushållsspillvatten; HVMFS 2016:17 Bilaga 1(utsläpp vid 90% fosforrening är 0,2g/p, d*365 dagar=73 g)
<https://www.havochvatten.se/download/18.44ebc86154b1fe664a75c9d/1463661937246/HVMFS+2016-17-ev.pdf>

vacuumenhet er kostar från 20 000 kr⁶ och uppåt, vid flera toaletter och flera våningsplan blir priset betydligt dyrare och då ingår inte installationen. Det blir många tömningar innan den kostnaden tjänas in.

- Vid krav på sluten tank kommer många kommer vilja ha kvar befintliga toaletter och istället ha en högre kostnad för tömning. Detta kommer leda till mer transporter och mindre möjlighet för kretslopp.
- När den slutna tanken är full går toaletterna inte att använda.
  - Detta gör att man måste hålla koll på nivåerna i tanken för att inte riskera att inte kunna använda toaletten.
  - Slamtömning måste ske året runt även vid tjällossning vilket ökar risken för sönderkörda vägar samt risken för att det inte ens är framkomligt att tömma.
  - Det är svårare att göra rutter för tömning då man inte vet när tanken behöver tömmas. Detta leder till fler och längre transporter för slamtömningsbilen.
- Människors ovilja att göra om avloppet kommer med stor sannolikhet bli större om man även behöver göra kostsamma ingrepp i huset. Chansen att den enskilde husägaren att frivilligt göra om avloppet minskar.

Någon vägledning för vad som kan betrakta som särskilda skäl för att ge undantag finns inte i förslaget. Risk finns att undantaget kommer att bli standard om regeln införs.

Det är bra att området där avloppsvatten som inte har genomgått längre gående rening än slamavskiljning inte får släppas ut till från vattenområde (= ytvatten) vidgats till att även omfatta mark- och grundvatten. Då det blir tydligare att även utsläpp av orenat avloppsvatten till mark- och grundvatten inte är okej. Många avlopp har en dålig rening utan att utsläpp till ytvatten har kunnat konstateras. En definition på vad som betraktas som rening behöver dock göras för att göra regeln användbar eftersom det alltid kan finnas en viss rening vid utsläpp till mark- och grundvatten. Det bör finnas en definition av vad som betraktas som rening och att det som inte omfattas av dessa krav betraktas som otillräcklig rening. Tillägget kommer annars inte bli speciellt brukbart då det inte är så många avloppsanläggningar som har en direkt avledning till grundvattnet via en dricksvattenbrunn, borrhål eller liknande. En definition över vad som menas med markvatten behöver också tas fram.

Sänkningen av kravet på fosforening till 40% i ej känsliga områden är bra då det ger en större möjlighet att välja produkter som inte behöver så mycket skötsel som till exempel markbädd utan extra fosforfällning inom områden som inte har problem med övergödning. Att ställa höga krav på fosforrening inom områden som inte har problem med övergödning har känts som oskäligt och Karlstad, liksom

⁶ <https://www.vvsbutiken.nu/category.html/vaccumtoalett>

många andra kommuner, har inte ställt krav på ytterligare fosforfällning vid anläggande av avlopp inom normal skyddsnivå, vilket egentligen var ett krav enligt de nuvarande allmänna råden.

Dock verkar det om det föreslagna nya skyddsområdet ”område känsligt för toalettavloppsvattenutsläpp” kommer att bli mycket mindre än befintligt område för hög skyddsnivå. Området utanför det föreslagna skyddsområdet kommer att omfatta även stora delar av avrinningsområdet även till övergödda vattenförekomster, vilka då kommer att omfattas av kravet på enbart 40% fosforrening jämfört med dagens 90%. Detta borde ge en större skillnad än skräpningen av kravet från 90% till 100 % i det nya området känsligt för toalettavloppsvattenutsläpp.

Sänkningen till 40% rening även till vattenförekomster som inte har övergödningssproblem borde även begränsas till avlopp med som högst 25 PE anslutna (före detta gränsen för anmälningsplikt). Däröver borde man kunna ställa högre krav då avloppet har en större miljöpåverkan ju fler personer som anslutna. Det är också mer kostnadseffektivt att rena fosfor ju fler personer som delar på kostnaden. Många större avlopp är även konstruerade för att klara 90% fosforrening att då ställa krav på enbart 40% känns som ologiskt och omiljövänligt. En avvägning borde även kunna göras mot kravet på bästa möjlig teknik enligt 2 kap 3§ miljöbalken. Kan samfällighetsföreningar, kommunen, campingar, idrottsanläggningar m.m. betraktas som yrkesmässiga och omfattas av kravet på bästa möjliga teknik?

Harmonisering bör även göras mot kravet på fosforrening för anmälningspliktiga anläggningar vilket enligt Naturvårdsverkets faktablad 7 bör ha ett riktvärde på 0,5–1,0 mg/l. Enligt befintliga allmänna råds bilaga 1 - motsvarar en fosforrening på 70% en utgående halt på 3mg/l och 90% fosforreningen en utgående halt på 1 mg/l. Att ställa krav på rening motsvarande 6 mg/l (40% rening) för avlopp på 195 PE och 1,0–0,5 mg/l för avlopp på över 200 PE känns som ologiskt och orättvist. De flesta befintliga avloppen har idag krav på fosforrening motsvarande de krav som finns i faktabladet.

Som exempel finns i Karlstad en avloppsanläggning med 175 pe anslutna vilka idag har krav på en rening på 0,6 mg fosfor/liter enligt ett gammalt råd från länsstyrelsen från 1986. De har varit inne på att söka nytt tillstånd då de gamla råden inte är anpassat till dagens verksamhet och lagstiftning. Ska kraven sänkas till 40% om avloppsanläggningarna görs om? Avloppsanläggningen ligger med avrinning mot ett vattendrag med dålig status b.la. på grund av övergödning, området omfattas dock inte idag av hög skyddsnivå, då det är för få enskilda avlopp inom området.

---

⁷ Faktablad om avloppsreningsverk 200–2000 PE Naturvårdsverket Fakta 8286 marks 2007 <http://www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer/620-8286-8.pdf?pid=3983>

Vem ska peka ut områden som är känsliga för utsläpp av toalettavloppsvatten?

Tidigare har kravnivåerna för enskilda avlopp varit hög och normal skyddsnivå för hälsoskydd respektive miljöskydd. Vilka områden som omfattas av vilka krav har man i de allmänna råden lämnat till kommunerna, utan att ange utan några närmare anvisningar hur det ska gå till. I Värmland har länsstyrelsen tagit fram en rapport över vilka områden som omfattas av hög skyddsnivå miljöskydd⁸, medan hög och normal skyddsnivå för hälsoskydd har bedömts vid varje enskilt ärende.

Kommentar

Den nya skyddsnivån ”område känsligt för toalettavloppsvattenutsläpp” ska enligt de föreslagna kriterierna gälla för områden där avloppsanläggningar riskerar att påverka uppfyllande av miljö kvalitetsnormen för vatten alternativt skyddade områden som t.ex. vattenskyddsområden, naturreservat och Natura 2000.

När det gäller utpekande av områdena är det lämpligast att de görs av Havs- och vattenmyndigheten med hjälp av vattenmyndigheterna när det gäller övergödning. Vattenmyndigheterna kan då använda de uppgifter som redan har tagits fram om enskilda vattenförekomsternas känslighet för näringsämnen samt hur stor andel som enskilda avlopp behöver minska. På detta sätt kan det även bli lättare att från kommunen försvara en förändring inför en enskild som fått förändrade förutsättningar.

Det verkar som om Havs- och vattenmyndigheten har ett utkast klart då det i konsekvensutredningen visas en riskbedömningsmodul över risk för övergödningspåverkan från små avloppsanläggningar. Där visas även på en karta hur många fastigheter som blir drabbade i respektive kommun (Karlstad 229 - 523 fastigheter). En betydligt lägre siffra än de 2736 adresser med permanentboende som ligger inom hög skyddsnivå idag⁹.

Länsstyrelserna kan komplettera med behovet av att införa områden som är känsliga för toalettavloppsvattenutsläpp inom skyddade områden, vilket de har bättre koll på än vattenmyndigheterna och kommunerna.

Om man även fortsättningsvis överlåter utpekande av områden till kommunerna kommer det troligtvis inte bli en så stor skillnad mot idag och det kommer även fortsättningsvis vara olika bedömningar över kommun- och länsgränser. Enligt konsekvensutredningen beräknas en arbetstid på 5,5 månad/kommun för att införa den nya skyddsnivån. Om det görs kommer det att minska tillgänglig tid för inventering av befintliga avlopp. Risken finns att många kommuner kommer att

⁸ Enskilda avlopp- Planeringsunderlag för skyddsnivåer och inventering i Värmlands län <http://www.lansstyrelsen.se/Varmland/Sv/publikationer/2011/Pages/enskilda-avlopp.aspx?keyword=enskilda%20avlopp>

⁹ Enskilda avlopp- Planeringsunderlag för skyddsnivåer och inventering i Värmlands län *Avloppsanläggningen ligger inom avrinningsområdet till en vattenförekomst som inte klarar MKN pga. övergödning eller uppströms en vattenförekomst som inte klarar MKN pga. övergödning samt att man i avrinningsområdet har >50% antropogen påverkan >10% från enskilda avlopp, > 40 % antropogen påverkan >20% från enskilda avlopp*

prioritera bort att göra denna förändring då man inte har resurser i tillräcklig omfattning.

I vägledningen anges att det troligtvis kommer bli färre avlopp inom de nya områdena i många kommuner då man i beräkningen även har tagit med retentionen. En fråga är om man tagit hänsyn till hur mycket risken för övergödning påverkas av storleken på avloppet? Är det samma gränser om avloppet har 5 PE eller 195 PE påkopplade? Skillnaden gällande retentionen borde även vara stor om det gäller en infiltration med utsläpp till grundvatten jämfört med en markbädd/minireningsverk med utsläpp till ett dike. Men dessa diskussioner kommer förhoppningsvis att kunna föras med Havs- och vattenmyndigheten och vattenmyndigheterna innan det nya "område känsligt för toalettavloppsvatten" tas i bruk. Andra funderingar är; Hur ska vi hantera de som hamnar i ett område med lägre kravnivå än den de har i sitt tillstånd? Många kan komma vilja sluta fylla på sin kemfällning, hur ska vi hantera det?

Det vore bra om man även kunde peka ut områden som är känsliga för toalettavloppsvattenutsläpp med avseende på dricksvattentäkter. Dessa områden kräver större lokalkännedom och bör pekas ut av länsstyrelsen i samråd med berörd kommun, med tydliga riktlinjer från Havs- och vattenmyndigheten. Arbetet behöver samordnas med länsstyrelsens tillsynsansvar enligt lagen om allmänna vattentjänster §6¹⁰, eftersom behovet av ett gemensamt system för vatten och avlopp kan minska om det inte sker något utsläpp av toalettavloppsvatten inom området.

Krav på certifiering av avloppsanläggare

Idag finns enbart krav på att den som anlägger avlopp ska vara sakkunnig. Med en certifiering kan man försäkra sig om att avloppsanläggaren har en dokumenterad kunskap och om han inte gör ett bra arbete kan hen förlora certifikatet. Regeln är belagd med en miljöstraffavgift på 5000 kr om man anlägger en avloppsanläggning som kräver tillstånd eller anmälan utan att uppfylla föreskrivna krav på certifiering.

Kommentar

Bra ändring, detta kommer att leda till bättre anlagda avloppsanläggningar med bättre rening då många av bristerna som har upptäckts har berott på felaktig installation av avloppet. Det är dock svårt att införa miljöstraffavgiften utan att påverka åtgärdstakten. Hur ska de som har fått ett förbud för utsläpp av avloppsvatten göra om de inte får tag på en certifierad entreprenör? Anlita en ej certifierad och få miljöstraffavgift eller riskera vite för att inte ha åtgärdat avloppet i tid? Redan idag är det svårt att få tag på entreprenörer som kan gräva

¹⁰ Lagen om allmänna vattentjänster 6 § Om det med hänsyn till skyddet för människors hälsa eller miljön behöver ordnas vattenförsörjning eller avlopp i ett större sammanhang för en viss befolknings eller blivande bebyggelse, skall kommunen

1. bestämma det verksamhetsområde inom vilket vattentjänsten eller vattentjänsterna behöver ordnas, och

2. se till att behovet snarast, och så länge behovet finns kvar, tillgodoses i verksamhetsområdet genom en allmän va-anläggning.

avloppet och det kommer inte bli lättare om det införs certifieringskrav. Miljösanktionsavgiften bör inte införas förrän det finns tillräckligt många som är certifierade.

Krav på återkommande kontroll av avloppsanläggningar

Avloppsanläggningen ska kontrolleras 12–24 månader efter anläggandet och därefter vart 10 år. Avlopp över 50 PE ska kontrolleras en gång per år. Reglerna gäller enbart avlopp som är anlagda sedan regeln införts. Kravet på kontroll är förenat med en miljösanktionsavgift på 3000 kr om man inte lämnar in dokumentation om kontroll av avloppsanläggning (installationskontroll och återkommande kontroll).

Kommentar

Bra att det införs då det gör att inventeringsbördan blir ändlig. Inventering behöver fortfarande göras av de avlopp som är anlagda före kraven på återkommande kontroll införs fram till dess att alla är utbytta till nya avloppsanläggningar med krav på återkommande kontroll. Att förena kravet på kontroll med miljösanktionsavgift är bra då det finns risk att den annars inte blir utförd. Det kommer dock innebära en ökad arbetsbörda för miljöförvaltningarna att hantera alla inkommande kontrollrapporter, leta reda på vilka som inte skickat in och besluta om miljösanktionsavgifter. Arbete med miljösanktionsavgifter kan enligt gällande praxis inte avgiftsförfinansieras. Tiden som tas i anspråk för detta arbete kommer att minska den tillgängliga tiden för att inventera befintliga dåliga avlopp som inte omfattas av kraven.

För att underlätta miljöförvaltningarnas arbete vore det bra med ett centralt system för påminnelse och administration av denna dokumentation. Risken finns att många kontroller kommer att missas om man inte får en påminnelse. Detta kan samordnas med det centrala register man redan diskuterar för att få en tillfredställande statistik på enskilda avlopp.

När det gäller kravet på årlig kontroll för avlopp dimensionerade för mer än 50 personequivaler kan det anses som lite onödigt för markbaserad rening då det inte finns så mycket att titta på. I de fallen borde vart 10 år räcka. Reningsverk behöver ofta service minst 1 ggr/år och om detta kan samordnas med kontrollen kan ett kontrollintervall på 1 år vara rimligt. De tidigare anmälningspliktiga avloppsanläggningarna 25–199 PE (oftast reningsverk) har ofta regelbunden tillsyn från miljöförvaltningen med ett intervall på 2–5 år. Ska den tillsynen ersättas av denna kontroll istället?

Behovet av återkommande kontroll är störst för avloppsanläggningarna som har krav på någon typ av skötsel t.ex. minireningsverk och markbaserad rening med fosforfällor/fosforfällning. Om man genomför förslaget kommer denna typ av anläggningar minska. Sluten tank och BDT-vattenrening, infiltrationer och markbäddar utan extra fosforrening har inte alls lika stort behov av återkommande kontroll, eftersom risken för att de ska gå sönder och sluta fungera p.g.a. brist på skötsel är betydligt mindre. Genom att krav enbart ställs på nyanlagda avlopp

kommer de befintliga bristfälliga avloppen inte kontrolleras förrän det är dags för kommunens inventering. Administrationen av den regelbundna kontrollen kommer att påverka den tid som är tillgänglig för att inventera befintliga bristfälliga avlopp.

Om man inte inför förbud för utsläpp av renat toalettavloppsvatten i vissa områden kommer det även i framtiden anläggas minireningsverk och markbäddar med fosforrening/fosforfällning vilka skulle fungera betydligt bättre med krav på återkommande kontroll.

Krav på utförande intyg

Inom två veckor från det att anläggningen har tagits i drift/ändrats ska verksamhetsutövaren (avloppsägaren) lämna in ett utförandeintyg till provningsmyndigheten. Utförandeintyget ska vara undertecknat av utföraren och certifierad anläggare. Överträdelsen är belagd med miljöstraffavgift på 3000 kr.

Kommentar

I Karlstad har vi redan ställt krav på att en kvalitetsförsäkran skickas in efter att avloppet är slutfört. För många avlopp behövs en påminnelse innan intyget skickas in. Intyget skrivs av den som anlägger avloppet.

Att sätta en miljöstraffavgift om man inte skickar in intyget inom två veckor kan betraktas som väl hårt då två veckor är en mycket kort tid inom vilket företagen ibland inte ens hinner fakturera arbetet. Att man dessutom ställer krav att både entreprenören och verksamhetsutövaren ska skriva under gör det ännu mer orimligt.

Förläng tiden innan miljöstraffavgift till 3 månader. Har utförandeintyget inte inkommit inom 3 månader så kommer det inte in utan påtryckning och då kan en miljöstraffavgift vara på plats. Om regleringen utförs som föreslaget kommer miljöförvaltningarna att få tillbringa onödigt mycket tid för att handlägga miljöstraffavgifter för intyg som hade kommit in ändå om det fått lite mer tid på sig.

Varför måste verksamhetsutövaren skriva under? Hen kan väl vara ansvarig för att det skickas in utan att skriva under det? Om man ska införa en digital tjänst blir det mycket enklare om det bara är en som skriver under och det är lämpligast den som har anlagt avloppet.

Nya regler för när avloppet ska vara färdigställt

Idag gäller samma regler som för bygglov, dvs avloppet ska vara påbörjat inom två år och avslutat inom fem år. Det nya förslaget är att ett tillstånd förfaller om anläggningen inte har färdigställts inom två år från den dag beslutet vann laga kraft. Möjlighet finns för den sökande att begära en förlängning upp till fem år.

Kommentar

Bra ändring! När det gäller avlopp kan tiden mellan påbörjad och avslutad avloppsanläggning ofta räknas i dagar till skillnad för hus som man ofta bygger under en längre tid. Definitionen för vad som kan betraktas som påbörjat är många för de som har dragit ut på anläggandet av avloppet mer än två år. Med det nya förslaget på reglering blir det lättare för verksamhetsutövaren att veta vad som gäller och det ligger på hans ansvar att söka om förlängning om hen behöver.

Ska tillståndet omfatta driften av avloppet?

Hitills har tillståndet för enskilda avlopp gällt för inrättande och inte för driften även om tillsynsmyndigheterna ofta ändå haft med villkor för driften i sina tillstånd. Det har funnits stöd för detta i de allmänna råden där man till exempel under rubriken "Krav i beslut" bland annat angivit "*När så bedöms nödvändigt, exempelvis om vald teknik är känslig för störningar eller utebliven skötsel, bör krav ställas på årlig kontroll av anordningen.*" Det har från Havs- och vattenmyndigheten framförts förslag att man ska inrätta tillstånd även för driften och då ha en övergångsregel om att alla avlopp behöver omprövas inom 10 år. Detta förslag har dock förkastats i gällande remiss och man har istället föreslagit att tillstånd även fortsättningsvis ska gälla för inrättande och att villkor för driften kan skrivas i ett separat föreläggande om försiktighetsmått, vilket kan skrivas in i fastighetsregistret. Detta då arbetsbördan med att skriva nya tillstånd för befintliga anläggningar bedöms bli för stor för miljöförvaltningarna med en stor topp när övergångsreglerna träder i kraft. Många avlopp skulle ändå inte klara ett nytt tillståndsförfarande utan miljöförvaltningarna skulle ändå behöva förelägga eller förbjuda.

Kommentar

Kan man inte införa krav på tillstånd för driften som gäller enbart avlopp anlagda efter att de nya reglerna träder i kraft? Idag har kommunerna ofta av praxis även driftsvillkor i de tillstånd som skrivs med stöd av den vägledning som finns i de allmänna råden så behovet att pröva om tillstånd för nyanlagda avlopp bedöms inte som speciellt stort. Det innebär inte så stor skillnad mot idag förutom att även driftsvillkoren skulle ha ett tydligare rättsligt stöd. För äldre avlopp hade många ändå inte klarat dagens tillståndskrav och det känns då betydligt enklare att nå dem genom inventering vilken då kan göras områdesvis som i sin tur kan leda till samarbetsvinster mellan fastighetsägare inom det inventerade området.

Det är enklare för den enskilde om allt gällande avloppet är samlat i samma beslut och det blir enklare för tillsynsmyndigheten att slippa hantera två beslut vilket även påverkar handläggningstid och tillståndsavgifters storlek. Att ha villkor för t.ex. regelbunden service av minireningsverk, påfyllning av fällningskemikalier och byte av fosforfälla är av stor vikt för att avloppet ska fungera som avsett. Utan driftsvillkor, vad ska kontrolleras vid den regelbundna kontrollen på t.ex. ett reningsverk? Om kraven införs som föreslagits bör det finnas tydlig vägledning för när ett föreläggande om försiktighetsmått för driften ska skrivas och vad beslutet ska innehålla för att kraven på avlopp ska bli lika över landet.

Kommer förslaget att leda till en mer jämlik prövning av små avloppen över landet?

Förslaget syftar till att det ska bli en mer jämlik prövning av små avlopp över landet än vad det är idag, att skillnaderna mellan kommunernas krav ska minska och att det ska göra det lättare för den enskilde att förutsäga vilka krav som ställs på det egna avloppet.

Kommentar

Om förslaget kommer att leda till en mer jämlik prövning beror på hur utpekandet av det nya området som är känsligt för toalettavloppsvatten utsläpp görs. Överlämnas antagandet av områdena till kommunerna kommer det fortfarande att spreta mycket över landet. Om det kommer att leda till en likvärdig bedömning beror också på hur rimliga kraven bedöms vara. Som förslaget är idag bedömer miljöförvaltningen i Karlstad och troligtvis även andra miljöförvaltningar att förbud mot utsläpp av även renat toalettavloppsvatten för det flesta befintliga hus kan betraktas som oskäligt dyrt jämfört med miljönyttan. Implementering av ett krav som inte känns som skäligt kommer leda till en olik bedömning över landet. Jämför t.ex. med kravet i det befintliga allmänna rådet att även normal skyddsnivå ska klara 70% fosforrening vilket i vägledningen anges som att markbäddar och infiltrationer behöver kompletteras med extra fosforrening. Många kommuner har inte ställt det kravet inom områden som saknar övergödningsproblem med hänvisning till att det inte är skäligt med den extra kostnaden mot miljönyttan. Är det en korrekt tolkning att man med detta förslag har gett dessa kommuner rätt då ni har sänkt kraven till 40% rening?

Helena Berg
Miljödirektör

Britt Carlsson
Avdelningschef

Beslutet skickas till

Miljö- och energidepartementet senast 1 maj svaret ska skickat elektroniskt i Word- och PDF format till m.registrator@regeringskansliet.se.

